

דפי החפזי חיים ככל הדעות אסור לסקר מפי'ת ש'נא' מדבר שקר תרחק. אדא שנחלקו פראשנים באם פוא אשה ממנן תרי"ג - ובכד זאת מפורש ב'נא' שותר לשנת מפני השלום - ופוסבר המשתמא מדברי רבינו יונה פוא שבדברים של מה בכך - איפה שאין נפקא מינא מצשית בזה שפוא חורג מהאמת - לא שייך איסור שקר - ובצי' התורה לסקר זה לראות - ובכד זאת תמיד יש לנו דייק בלשוננו - אם לא שיש תועלת בשינוי - דיינו מפני השלום וכדומה (ומהפ'ר' ד' פוס'ל' ג' מפני ה'ניצות א"פ פירושו באדנת פרק חלק).

אלכא - שב'נא' מ'נין כמה מצשים והלכות איפה שהתירו לסקר ג' באופן רמאות ENN -

1' פסחים ד' ג' ע"ב, הפוא ארמא... פרוסה בירשלים'

רבי יודא בן בתירא פסע את פנכרי שפי'פ' מצעא את ב'ן פחבורה לחשוב שפוא יפודי ופי'פ' אוכל מקרבן פסח.

2' וינא ד' פ"ג ע"ב, ותו ר"נ ור' יודא... הרג את הנפש'

רבי יודא ורבי יוסי שקרו לבצעל פבית ואמרו ל' שבבצעל בקש שתתן ל'פס את כספם וא' נתנו ל'פ' ס'מא ברמאות.

3' משנה ב"ג ע"ב, הפוכר... או מצע'ן, ו'נא' ע"ו ע"ב, כי'ר' מצע'ן... שתי'פ'

קבלן שר'ו'ה ל'פסיק את הפבוצה באמצ'ע - בדבר הפבוצה דיינו דבר שאם לא י'מור את הפבוצה י'א מצה פפסד (אין ל'ש'ט אחרים למ'ור את הפבוצה) מבטיח לו הפצ'א ב'שכר ול'בסו' משלם לו ל'פי הפסכס פ'מקור'!

4' יבמות ד' ק"ו ע"א, תנו רבנן... הפכא נמי משעא אין בק'

רבי חייא אב"י הפשיחו ל'בם כס'ף אם יחלו' ל'במתו ובסו' אמרו, משעא אין בק' - וכן פד'ן ב'מי שב'ורח מבית הפ'אסורים שיכול ל'פטיח לבצעל הפ'מבורת כס'ף רב ל'פבירי ובסו' נתן לו את שכרו פ'ר'י'ל'

5' משנה נדרים כ"ז ע"ב, נדרים ל'פ'ר'ין... שאין של בית הפ'מל'ר'נא' (כ"ח ע"ב) פ'כי נדר... שאין'

מי משנ'ה לס'חוט ממנו נכסים שלכא כד'ן מותר ל'סקר לו ול'פ'גי שאין פ'נכסים שלו - מותר א' ל'פסעותו ד'רק נ'דר (ל'נדר ש'לכא ל'אכול פת אם פ'נכסים פ'ם שלו - ולכוון שלכא י'אכ'ל פת באותו יום בל'בד).

ועל כולמ - איך נפרש את פרשת יעקב ועשו ופ'ברכות - וכי מותר ל'סקר כדי ל'ש'ט ברכה וירושפ!

6' ספר אמת ל'עקב ל'פ'ר'י קמינ'קי ז'ל'ל בראשית כ"ז, י"ב, ... סמל פ'אמת'

נכון ל'פשתמ'ה במר'ה כדי ל'נ'ח את פ'רמ'י. ויש אפילו מקום למ'ור ש'לו פ'יא אמת ENN - שפ'רי פ'רמ'אי מנס'ה ל'ש'ט את מה שלכא שייך לו (כעין עשו שר'מה את י'ח'ק, כי ז'י ב'פ'י) ופ'מ'ל'י ממנו בתחבולות מקיים את פ'אמת.

אלכא - שא"כ קשה מכמה ז'ורים בשבוצות שאסרו ל'ראות ג' את פ'רמ'אי מ'ד'ן מדבר שקר תרחק - למ'על באחד שחייב ל'שלש'ה וכופר ב'פם שאסור ל'ש'נים ל'פ'צי כאילו הפכ'ל מצ'ה ל'ש'טי. ולתבוע מ'אמ'יים כשחייב מנה כדי ל'ל'על ע'לו שבוצ'ה ע'ל חוב אחר - ולמ'ה לא נתי'ר ל'פם ל'ראות את הפכופר במ'ה שחייב ל'פס?

7' שו"ת הרשב"א חלק ג' סי' פ"א

ג' במקום שאמורים אביד אינש ד'נא ל'נפשי' אסור לו ל'סקר בבית ד'ן - שפתורה קבצ'ה איך הפ'לכ'פ כשאחד תבוע ופ'ש' כופר - אין לשנת את א'ענתו ע"מ ל'קבל את הפוסק שפוא רו'ה א'ל אם בצ'ל ד'נו פוא רמאי.

אבל עדיין קשה - בשלמא בכד פ'אנופ'ים פ'אוסקים בתפ'ל'ק פד'ן ע'למו - אסור ל'סקר ג' בצ'ל ד'נו, אבל כשרבו מבקש ממנו ל'פ'לוות אל'ו ל'ד'ן כדי שיר'אפ כאילו פוא ע'ד בדבר ל'פ'רתי'ע את הפנת'ה מל'כפ'ור - פ'רי כ'ל זה פוא קודם הפתח'ת פד'ן תורה ע'למו ואיננו משקר בדין - ולמ'ה שיפ'א אסור?

ולכאורה ז'ל'ל שאין פ'איסור כאן מ'ל'ד הרב שיו'ע בבירור שפ'ל'דק אותו, אלכא מ'ל'ד פ'תלמ'י - אסור לו ל'פ'אמ'ין ל'רב שפ'ש'ן רמאי, אבל בכד זאת קשה - אם פ'ל'דק ג' הפצ'ל דבר פ'לכא ל'א י'רת'ע מצ'ה שפ'רב מצ'ה ל'ב'ד ב'ל'וי תלמ'י'דו - וכי יחשוש שמ'א בא פ'תלמ'י'ד ל'פ'צי אדות שקר! ואפילו אם כן י'צי עדיין יש לו לבצע'ל ל'ש'ב'ע - ולמ'ה שיפ'א אסור ל'תלמ'י'ד לב'א ע'רבו - איצ'ה שקר יש בדבר?

8' רמ"א חו"מ סי' כ"ח סעיף א', ואסור ל'אד'ם... וס'מ"ע ס"ק י"ד... חייב לו

מפורש בס'מ"ע שבאמת פי'פ' מותר לו ל'תלמ'י'ד לבחון את הפצ'ל ד'ן ע"י תכס'וס של הרב, אלכא שיש לחשוש שיו'ע ג' שלכא כד'ן בחושבו אס'ם אכן יש ע'ד מסתמא שכח!

ואי"כ מותר ל'ראות את פ'רמ'אי וא' לבחון את הפשו' ד'רק רמאות (כ'ל שפ'מבחן פוא י'ע'ל) - אין זה שקר כי אם אמת.

9 'שׁוֹת פִּרְאָוֶשׁ כַּדְּעַ סִּי אֵי, בִּי... אִשְׁרִי

פִּרְאָוֶשׁ אִסּוּר לְיִשְׁבַע לְנִכְרִי אֵל פִּרְאָוֶשׁ אִסּוּר יֵשׁ לְחַשׁוֹשׁ שִׁיּוּדָע לְנִכְרִי שְׁפִיפוּדִי אֵשׁפֵּה קִנְיָנִי לְפַעֲלִים מִמֶּנּוּ אֵת נְכֹסֵי - יוֹשׁ לְעִיּוּן אִסּוּר דְּקָוָה בְּשִׁבּוּעַ חֹשֶׁשׁ מִפְּנֵי שֶׁ מִשְׁמִים שְׁנִשְׁבָּעִים בּוֹ אִוֹ אֵם בְּמִקּוּם שְׁמוּתָר לְשִׁנְתָּה אִם יִכְוֹל לְפִיּוֹת שִׁיּוּדָע לְנִכְרִי שְׁפִיפוּדִי שִׁינְיָ - עֵשֶׂה לְחַשׁוֹשׁ מִפְּנֵי חֵילוֹל דִּי.

10 יְבָמוֹת סִּי עֲצָא, רַב פּוֹפֵה קָא מְזַעְרָא... פּוֹפֵה וְאִוִּי, וְרִשָּׁי

לָא פִּיּוּפֵה בְּדִבְרֵי פִּבְּנֵי מִשּׁוּם שְׁקִיר - אִבְדֵּל אִסּוּר מִדְּרַבְנָא מִשּׁוּם לְמַדּוּ לְשׁוּמָא - פִּרְעֵל לָא אִב - וְיִיתְכֵן שְׁפּוֹאֵ דִין מִיּוֹחַד בְּקִסָּא שְׁפִיר מְעָשִׂי מִשְׁמַע שְׁדוּקָא לְבָן אִסּוּר אִבְדֵּל לָאִב מוֹתָר.

11 יֵס עַל שְׁמַעָה יְבָמוֹת פִּרְקֵי שִׁי סִי מִיָּו... לְשׁוּנֵי בִכְרִי

מִפְּרַשְׁתִּי דְּבִיּוֹן מִכָּאֵן שְׁאִסּוּר לְשִׁנְתָּה בְּאוּפֵן קְבוּעָה אֵם כְּאִשְׁרֵי אִין בִּכְרִי מִשּׁוּם שְׁקִיר (אִין זֶה מִשְׁנֵי אִם פּוֹא קָסָן אִוֹ עֲדוּלָה).

וּפְנֵי, עֲרִיפָה מִפְּשִׁלְמִדְנָא בְּמִקְרָה וּפְמִסְרָה, אֵם אִם פְּמִיָּעִים אִמִּיתִים פִּירִי זֶה שְׁקִיר. מִרְשָׁי בְּחוּמֵי מִשְׁמַע לָא כֵן -

12 רִשָּׁי בְּרִאשִׁית כִּזָּז, יֵט דִּי רִשָּׁי אִנְכִי וְדִי רִשָּׁי עֲשִׂיתִי

מִרְשָׁי מִשְׁמַע מִשְׁפֵּה יַעֲקֹב אִבִּינָא פִּיּוּפֵה אִמְתָּה מִפְּנֵי שְׁנִיתָן לְפִרְשֵׁה אֵת דְּבִרִי בְּדוּחָה בְּאוּפֵן שְׁלָא יִפִּיּוּפֵה בְּפִסּוּ מִשּׁוּם שְׁקִיר - וְלִכְאִוְרָה פִּרְפִּיתָר שֶׁ פִּיּוּפֵה מִפְּנֵי שְׁעֵשֶׂה רַחַף אֵת אִבִּיּוֹ וְיַעֲקֹב בָּא לְפִיָּעִיל מִן פִּרְמִנְאִי - וְלָא מִפְּנֵי פִּירִישׁ, אִין יַעֲקֹב וּבְנֵי בְּכֹרֶךְ עֵשׂוֹ

13 אִוְרָחוֹת לְדִי קִים סִי עֲרָה כִּזָּז, וּבְכַד אֵל...'

אֵם אִיפֵּה שְׁמוּתָר לְשִׁנְתָּה עֲדִי לְמוֹר אֵת פִּדְבְּרִים בְּאוּפֵן שְׁאִין פְּמִיָּעִים שְׁקִירִים - וְאִוִּיכָה מִפְּשִׁלְמִדְנָא שְׁכַתְּבָה רִשָּׁי אִין מִבְּתָה פִּרְפִּיתָר אֵלְכָא חוּמִרָא - עֲשֵׂל אִין יַעֲקֹב אִבִּינָא לְקַח אֵת פִּבְּרִכּוֹת בְּאִמְתָּה וּבְלִדְקָה בְּכַד זְאֵת דְּקִדְקָה בְּלְשׁוֹנֵי שְׁלָא לְפִיָּעִיל מִפִּיּוֹ מִיָּעִים עַד שְׁקִיר מִשְׁמַע.

מִלְּדָנָא שְׁאֵת פִּרְאָוֶשׁ בְּדִיבּוּר וּבִמְעַשֶׂה מוֹדִדִים עֲרִי פְּכוּנְנָה וּפְתוּלָאֵה וְלָא בְּאִמִּיתָה פְּמִיָּעִים בְּלִבְדָּה - בִּין לְפִקְדָּה וּבִין לְפִחְמִיר. יֵשְׁנָם דְּבִרִים שְׁפִישִׁינָא בְּפִסּוּ אִסּוּר אֵם אִם מִדִּין שְׁקִיר פִּיּוּפֵה מוֹתָר -

14 בִּיָּק דִּי עֲרָה, שׁוֹר עַל יִשְׂרָאֵל שְׁנַחַח לְשׁוֹר עַד כְּנַעַן... וְלִי עֲרָה, תִּיר וְכֹבֵר... שְׁעֵר

פִּיפּוּדִים לְמַדּוּ אֵת פִּרְמִנְאִים אֵם פִּפְלִכְכֵה שְׁאִין פּוֹטִירִים בְּעַד פִּשׁוּר שְׁנַחַח בְּפִתָּה עֲכֹרִים

15 יֵס עַל שְׁמַעָה בְּבִא קִנְיָן פִּרְקֵי דִי סִי, אֵם מִשְׁמַעִין... מִדִּין זֶה

מִפְּרַשְׁתִּי דְּדִיּוֹק מִפְּעָלָה עַל שְׁקִיר בְּעִנְיָן פִּלְכְכֵה אִסּוּר אִפִּי בְּמִקּוּם סִכְנָה - מִשְׁמַעֲלֵה פִּנִּים בְּתוֹרַה שְׁלָא כְּפִלְכְכֵה פּוֹא בִּירְעָה וְאֵל יַעֲבֹר.

בְּכַד זְאֵת מְזַיְנָא בְּחִזָּז עֲמוּתָר לְמוֹר פִּלְכְכֵה שִׁקְרִיתָה אִם פְּכוּנְנָה פִּיא לְמוֹר אִחִיכָה אֵת פִּרְמִנְתָּה -

16 בְּרִכּוֹת לִי עֲרָה, פִּפּוֹא דְּנַחִיתָה קִמִּיָּה דְּרַבְבֵּי... פּוֹא דְּבַעִי

רַבְבֵּי שְׁבַח לְשִׁישִׁי. שְׁפִתְפִּלְכְכֵה שְׁלָא כְּדִין לְבַחֲוִן אֵת אִבִּי

17 נְדָבָה מִיָּה עֲרָה, תִּיר מְעַשֶׂה בְּאִשְׁפֵּה אִחְתָּה... אֵת פִּתְלִמִּדִּים

רִיַּע פִּסְלֵה לְכַפּוּנָה כְּדִין לְחַדָּד אֵת פִּתְלִמִּדִּים

18 פִּסְחִים קִיָּה עֲרָה, אִם בִּיקְשַׁת לְיַחְנֹק... עֲדוּלָה

לְפִי מְעָשִׂי כְּאֵן מוֹתָר לְמוֹר מִיּוֹרָא בְּשֶׁם אִדָּם יוֹתָר עֲדוּלָה מִנִּי שְׁבָאִתָּה מוֹרָה כְּדִין שְׁתַּתְקַבֵּל עַל פִּשׁוּמִעִים.

19 מִנְּעִי אִוִּי קִנְיָן סִי, אִם מִשְׁמַע דִּין... בְּתִרְיָי וְלִי עֲרָה, וּמְחִלָּה עֵשֶׂה דִּי רִשָּׁי אִם מִשְׁמַע

פִּדְוִין כְּאֵן אִין מִדִּין שְׁקִיר אֵלְכָא דִּין חֲדָשׁ בְּאוּמָר דְּבִיר בְּשֶׁם רַבּוּ שְׁלָא מִשְׁמַע מִמֶּנּוּ שְׁאִרְסֵה לְשִׁכְנִיָּה שְׁתִּסְתַּלֵּךְ - וּפְסוּבָה כְּנִרְאֵה פִּיא מִשְׁמַע פִּדְוִין מוֹטְעָה וְיִבָּא מְזַיְנָא בְּזִיּוֹן לְרַבּוּ, וְלְפִי מִסְקַנְתָּה פִּחְמִיתָה פִּשְׁקֵה אִיפֵּה שְׁפִדִין בְּרוּר מוֹתָר לְאִמְרוּרִי בְּשֶׁם אִדָּם עֲדוּלָה אִם נִתְּן לְמוֹר שְׁפּוֹא מוֹחֵל.

¹ **ההוא**
 ארמאה דהוה סליק ואביל פסחים בירושלים
 אמר כתיב °כל בן נבר לא יאכל בו °כל
 ערל לא יאכל בו ואנא הא קאבילנא משופרי
 שופרי אמר ליה רבי יהודה בן בתירא מי
 קא ספו לך מאליה אמר ליה לא כי סלקת
 דהתם אימא לכו ספו לי מאליה כי סליק
 אמר לכו מאליה ספו לי אמרו ליה *מאליה
 לגבוה סלקא אמרו ליה מאן אמר לך רבי
 אמר לכו רבי יהודה בן בתירא אמרו מאי
 האי דקמן ברקו בתריה ואשכחיהו דארמאה
 הוא וקמלוהו שלחו ליה לרבי יהודה בן
 בתירא שלם לך ר' יהודה בן בתירא דאת
 בנציבין ומצודתך פרוסה בירושלים

מי קא ספו לך . כלום
 טענין לך מן האליה לאכול אין טענין
 לך אלא מן הכמש שבו ונתטון
 להטעוהו לכשיק עוד ישאל מן
 האליה וביד ר' יהודה בן בתירא לא
 היה להורגו : **ספו לי סאליס .**
 הלמיטוני מן האליה וכבש היה
 ואלייסה קריבה לגבוה דכתיב בכבש
 (ויקרא ג) האליה תמימה : **ר' יוחנן**
בן צפירא . קאמר לי שאין אס
 טעניס לי חלק יפה אלא מן הכמש
 ואני נתתי דמיס כמוך : **מאי דקמן .**
 מה הדבר הזה שאל לפניו : **טענין .**
 שם עירו האי שוכחא נקט הכא
 משום האוה דלפיל דגרמו שניהם
 לבדוק אחריהם והאוה נקט משום
 לשון מגונה :

² ותו ר"מ ור' יהודה ור'
 יוסי הוו קא אולי באורחא ר' מאיר הוה דייק בשמא ר' יהודה ור' יוסי לא הוו דייקו בשמא כי מסו לההוא
 דוכתא בעו אושפיזא יתבו להו אמרו לו מה שמך אמר להו כידור אמר ש"מ אדם רשע הוא שנאמר °כי דור
 תהפוכות המה ר' יהודה ור' יוסי אשלימו ליה כיסייהו ר"מ לא אשלים ליה כיסיה אול (3) אותביה בי קיבריה
 דאבוה אתחוי ליה בחלמיה תא שקיל כיסא דמנח ארישא דההוא גברא למחר אמר להו הכי אתחוי לי בחלמאי
 אמרי ליה חלמאי רבי שמשית לית בהו ממשא אול ר"מ ונשריה כולי יומא ואייתיה למחר אמרו לו הב לן כיסן
 אמר להו לא היו דברים מעולם אמר להו ר"מ אמאי לא דייקתו בשמא אמרו ליה אמאי לא אמרת לן מר אמר
 להו אימר דאמרי אנא חששא אחווקי מי אמרי משכחו ועיילוהו לתנותא (2) חזו מלפחי אשפמיה אולו ויתבו
 סימנא לדביתו ושקלוהו לכיסייהו ואייתו אול איהו וקמליה לאיחתיה היינו (*דתגן) *מים 6 ראשונים האכילו
 בשר חזיר מים אחרונים הרגו את הנפש

דייק בשמא . בשמו של
 בעל הבית אם נאה אם כענר :
אשלימו ליס כיסיפו . ערב שבת
 היה והפקידו אללו כיסם : **דבי**
שמש . של ערבי שבתות : **ליס צפו**
משא . מתוך שאדם במנוחה מהרהר
 ורואה חלומות ומתכוון היה לדחוטו
 שלא ילך ויעלט : **תוו מלפחי אשפמיה .**
 ראו עדשים על שפתו : **יבבו סימנא**
לדביסו . בעליך אמר שתחני לנו
 כיסינו וזה לך סימן שאכלתם היום
 עדשים : **מים ראשונים סאכילו כשי**
חזיר . פונדק ישראל היה מוכר
 לישראל דברים המותרים ומאכילם
 ומוכר לנכרים בשר חזיר מבוסל
 בא ישראל לפונדק וראה שלא
 נטל ידיו כשהסב לאכול ונתן לפניו
 בשר חזיר : **מים אחרונים סרגו את**
סנפס . זו היא אשתו של זה שאילו נטל
 מים אחרונים דרך הטטלים ידים
 לקח את שפתם בידיים עופפות ולא
 היו עדשים נראין :

השובר את האומנין והמען זה את זה אין להם זה על זה אלא תרעומות ישבר את החמר ואת הקדר
להביא פרייפרין וחלילים לכלה או למת ופועלין להעלות פשתנו מן המשרה וכל דבר שאבד וחזרו
בהן מקום שאין שם אדם *שובר עליהן או מטען

השובר את האומנין והמען זה
את זה • מפרש בגמרא:
שבר את החמר או את הקדר להביא
פרייפרין וחלילין • קדר בעל קרון:
פרייפרין-עליס משפוס ונאליס לעשות לו
חפריון: חלילין לכלס • לשמח חסון
וכלה: או למס • לקונן: משרס •
ריו"ש מיס ששורין בהן קנבוס ופשתן
כשהן בגבעולין: מקום שאין אדם •
שאינו מולא פועלין לשכור והפשתן
אבד והוא סמך עליהן: שוכר עליס •
בני אדם ביוקר ועליהם לשלם: או
מטען • מפרש בגמרא:

ביצד מטען ^אאומר להן סלע קצצתי לכם באו ומלו שתים

על מנת שתתן לך מאתים זוז. ואע"ג דלא יתבא ליה תלמידי כשירה כדמפורש בכתובות בהמדיר (דף ע"ג) דכל תנאי מבני גד ובני ראוון נמריין תנאה שאפשר *להתנות על ידי שליח שעשה משה את יהושע שליח לתת להם את ארץ הגלעד הוי תנאה תנאה וכל תנאי דלא

תנו רבנן *חליצה מומעת כשרה אי זו היא חליצה מומעת אמר ר"ל כל שאומרים לו חלוץ ובכך אתה כונסה אמר ליה רבי יוחנן "אני שונה *בין שנחכוון הוא ולא נחכוונה היא בין שנחכוונה היא ולא נחכוון הוא חליצתה פסולה עד שיחכוונו שניהם כאחד ואת אמרת חליצתה כשרה אלא יכל שאומרים לו חלוץ לה ע"מ שתתן לך כאתים זוז תניא נמי הכי חליצה מומעת כשרה אי זו היא חליצה מומעת כל שאומרים חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז ומעשה באשה אחרת שנפלה לפני יבם שאין הגון לה ואמרו לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז ובא מעשה לפני רבי הייא והבשרה הווא דאתא לקמיה דרבי הייא בר אבא אמר לה 'בתי עמודי אמרה ליה (ה) *אימא ישיבתה זו היא עמידתה אמר לה 'דעת ליה אמרה ליה אין סמונא הוא דחוא לה וקבעי לטיכליה מינה אמר לה לא ניהא לך אמרה ליה לא אמר ליה חלוץ לה ובכך אתה כונסה לבתר דחלוץ לה אמר ליה 'השתא מינך אפסלא לה חלוץ לה חליצה מעלייתא כי היכי דחישתרי לעלמא בת חמיה דרב פפא נפלה לפני יבם שאין הגון לה אתא לקמיה דאביי אמר ליה חלוץ לה ובכך אתה כונסה אמר ליה רב פפא לא סבר לה מר להא דאמר רבי יוחנן ואלא היכי אימא ליה אמר ליה חלוץ לה ע"מ שתתן לך מאתים זוז לבתר דחלוץ לה אמר לה זיל הב ליה אמר ליה (ז) 'משטה אני בך עבדה ליה מי לא תניא *הרי שהיה בורח מבית האסורין והיתה מעברא לפניו ואמר ליה טול דינר העבירני אין לו אלא שכרו אלמא אמר ליה משטה אני בך הבא נמי משטה אני בך

אפשר לעשות על ידי שליח כגון תלמידי אין תנאי מועיל בה וזהו טעמו של דבר: בתי עמודי. עמודי והמייבמי לו: ישיבתה. מהחייבס ל: זו היא עמידתה. זו היא תקנתה: ידעת ליה. מכרת היא זו שום דבר ננאי: אמרה ליה אין ממונא חזא לה. דבר זה היא יודעת זו שאין צא לייבמה אלא כדי לאכול ולכלות ממנוה ולגרשה: ליטנא אחרינא בתי עמודי. עמודי על רגליך דכתיב (דברים יט) ועמדו שני האנשים בעמידה: ישיבתה זו היא עמידתה. קטעת היא או חולה. אמר לה ידע לה מכיר הוא בה שרויה לייבמה אמרה ליה אין וממונא חזא בה: להא דר' יוחנן. דאמר לעיל עד שיחכוונו שניהם: הב ליה. דהא קבילת עליה ואע"ג דחליצה כהכי לא מיפסקלא מיהא איסיבא לקיומי תנאה מדינא כשאר סכירות דעלמא: אמר: ליה. כיון דחליצה כשירה היא משום דינא נמי לית ליה דכיון דעליה רמיא למיעבד ולא בעי משטה אני כך עבדה ליה: מעברא. מעבר יס נספיה:

5 ברתני* נודרין להרנין ולחרמין ולמכסין שהיא
תרומה אע"פ שאינו תרומה שהוקדש בית המלך
אע"פ שאינו של בית המלך

היכי נדר א"ד
עמרם אמר רב באומר יאסרו פירות העולם
עלי אסאינן של בית המלך כיון דאמר יאסרו
איחסרו עליה כל פירי עלמא באומר היום אי
דאמר היום לא מקבל מנייה מוכס "באומר
בלבו היום ומציא בשפתיו סתם ואע"ג
*דרסבירא לן דברים שבלב אינו דברים לגבי
אנסין שאני:

אבל באמת למדנו מכאן יסוד גדול
במהות ה"אמת", דהנה להלן [פל"ה] על
הפסוק בא אחיך במרמה וגו' תרגם
אונקלוס: "בכחמתא". וביאור הדבר הוא,
שגם האמת צריכה שתאמר לפי חשבון,
שהרי למשל אם ראוהו הנדרף מתחבא אצל
שמעון, וכשהרודף מחפשו אומר שמעון
לרודף שראובן מתחבא אצלו ומשום שאינו
רוצה לשקר, הכי זה "אמת" יקרא? אלא
ודאי שלפעמים מותר לאדם להשתמש בדרך
הערמה כדי להשיג את מבוקשו, והיינו לפי
הכלל של "ועם עקש תתפל" [תהלים י"ח
פכ"ז], דכשהוא בא לידי התמודדות עם
רמאי מסוכן מסוגו של עשו, לפעמים אין
מוסר מהשימוש בדרך הערמה והשתמטות.
רמאות מעין זו, כפי הצורך והשעה, מצינו
כמה וכמה פעמים אצל יעקב אבינו ואין זה
כלל סתירה למושג של "תתן אמת ליעקב".
לדוגמא: כל ענין פיצול המקלות שעשה
יעקב כדי להציל את צאנו מידי הרמאיות
של לבן; מה שאמר יעקב לעשו: עד אשר
אבוא לא אדני שעירה, כלומר שהרחיק את
עצמו ממנו בדרך ערמה, ואנו⁴¹ למדים מזה
הלכה לדורות שיותר לאדם להרחיק את
עצמו מן הנכרי כשחושש ממנו; מעשה
יעקב ושכס, שבמרמה סוככו בני יעקב⁴²
שאנשי שכס יחלישו את עצמם ויוכלו
להרוג אותם. כל זה נכנס בגדר העסק עם
רמאי ורשע, ואינו גורע כלום ממעמדו של
יעקב כסמל האמת⁴³.

6 כ"ז, י"ב. אולי ימושני אבי והייתי
בעיניו כמתעתע³⁹.

הנה חז"ל [עבודה זרה דף כ"ה ע"א]
כינו את האבות בשם ישרים, ומהאי טעמא
כינו את ספר בראשית בשם "ספר הישר".
וביאור הדבר הוא, כי מכיון שהם חיו קודם
מתן תורה, א"כ מהיכן ידעו איך עליהם
להתנהג, אלא שהוא משום "אשר עשה
האלקים את האדם ישר" [קהלת ז' פכ"ט],
והם קיימו את כל התורה אפילו קודם נתינתה
משום שהיא הדרך הישרה בהתנהגות האדם.
ומהאי טעמא אמרינן [ויקרא רבה פרשה ט'
אות ג'] שדרך ארץ קדמה לתורה, דבתורה
ישנם חוקים שאינם מובנים בשכל האדם,
אבל דרך ארץ בא לאדם משום ישרות שכלו,
ולכן האבות שקיימו את התורה מפני שהבינו
כי היא הדרך הישרה של האדם נקראו
ישרים⁴⁰. ולפ"ז תגדל התמיהה על יעקב
אבינו, שכנראה מה שעשה לקבל את הברכות
היה רחוק מן הישרות: הכי קרא שמו יעקב
ויעקבני זה פעמים, ומה גם יעקב אבינו
שעליו נאמר תתן אמת ליעקב, וחז"ל [מכות
דף כ"ד ע"א] דרשו עליו הפסוק לא רגל על
לשונו, וא"כ מדוע נקט יעקב כאן בדרך
הנראית כעקומה לכאורה?

7 תשובה: חס ליה לזרעיה דאברהם דלימא שיקרא, ואפילו
במקום פסידא, דכתיב: שארית ישראל לא יעשו עולה ולא
ידברו כזב. וגדולה מזו אמרו בפרק שבועת העדות,
שאפילו באומר אמת, אלא שהדבור אינו על אותו דרך
שאמר, אסרו, וכדאמרינן התם: מנין לשלשה שהפקידו
אצל אחד, וכפר בהן, מנין שלא יהא אחד תובע, ושנים
מעידים? ת"ל מדבר שקר תרחק; וזה ודאי אמת, כמו
שמעידין אלו שהממון הופקד בידו בפניהם, ואפילו הכי,
כיון שהן אומרינן בתורת עדות, אסור. אלא שכל מקום
שיש מיגו, אנו מאמינין שהאמת כמו שטוען, שאלו בא
לשקר, היה לו לטוען טענה אחרת בשקר, שהיה נאמן בה.
וההוא דפרק חזקת הבתים, לא אמרו שהיא מותר לו
לעשות ולטוען כן, אלא כל שטוען, מאמינין אותו משום
מגו, למר כדאית ליה, ולמר כדאית ליה. ותדע לך, דאי
מהתם, נימא דשרי נמי למיעבד שטרא זיפא כי התם, וחס
לנו לומר כן, אלא ודאי שנוי השקר ואהוב האמת, ואין
תמורתו כלי פז

7 פא) טוליטולה, שאלת: הא דאמור רבנן בפרק המניח את
הכר: מאה פנדא בפנדא למחיה; ואפילו למאן דאמר: לא
עביד איניש דינא לנפשיה, במקום דאיכא פסידא, עביד;
ולרב נחמן דאמר: אפילו במקום דליכא פסידא. יש בכלל
זה, שיוכל לטעון שקר, להוציא דין לאמתו, כי ההיא
דפרק חזקת, דלחיש לרב נחמן ואמר ליה: אין, שטרא
זיפא הוא, ומיהו, שטרא מעליא הוה לי וארכס, ואמינא:
אנקוט בידי מיהא כל דהו: והימניה רב נחמן משום מיגו.
ואף על גב דאסיקנא דלית הלכתא כותיה בזווי, הא קיימא
לן כותיה בארעא, ובזווי נמי היה נאמן, אי עמד בשקר.
על כן שואל אני, אם מותר לטעון שקר לאפוקי זווי, כי
היכי דשרי ליה למימחי חבריה, אע"ג דעבר על: לא
יוסיף, פן יוסיף.

8 פדות) [יא] ואסור לארס להעיד בדבר שאינו יודע יג' אע"פ שאמר לו אדם שיודע בו שאינו משקר ואפי' אמר לו צא וצמוד עם עד א' שיש לי יד ולא תעיד רק (י) [ז] שיפחד בעל טובי ויטבור שיש לי שני פדים ויודה לי לא ישמע לו . (טור) :

יד ולא תעיד רק שיפחד כו'. וזה אסור משום מדבר שקר תרחק (גמ') זר"ל שמא ע"י פחד זה ישווה עמו הנתבע שלא כדון שלא היה חייב לו

9 א ילמדני אדוני • שר שבא לעיר לגבות מס וממשכן באשר ימצא אדם על רעהו ואלך ראוּבן קודם לכן ונתן אשר לו ומשכונות של ישמעאלים לשמעון שהיו פטור מן המס ונתן במתנה גמורה בלא הנאי אם יוכלו שניהם לישבע זה שאין לו חשש שהוא שלו כל מה שבניהו אע"פ שידוע שלא עשה כי אם להבריחו ולבטוח יחזיר לו מ"מ במתנה גמורה נתן והחזרה חלוי בדעתו • נראה שהמתנה קיימת כמו שבחב ר"ח ז"ל אחד שהבריח נכסיו שלא ישתכדו לבטל חוב ששטר מתנה קיימת שאם לא קנה המקבל היה קונה הכעל חוב הכי נמי אדעתא דהכי נתן שאם יבא לידי שבוטה שיכול לישבע שאין לו נמצא גם האחר נשבע באתם ואפי' לא ישבע הוא דעתו שישבע שמעון באתם ולא דמי לשטר מברחה שאינה מכוונת להקנות לו אלא שלא יקנה הכעל והוא אינו קונה כדלמריקן בכחוצות (עע •) עשאים כנכסים שאין יודעין לבטל ולא יבא דרבי שמעון ולא דמי לשאר אומדנא דמוכח :

תשובה מה שבחבת מעיין הברחה קשה מאד הדבר ומעולם החמירה בו מאד שלא ילולו בו וגם אם יבא הפסד לחברו בהברחה ז' נמצא לזו עכצרה גנב אלא חורא גנב אע"פ שהוא אמת כאשר כחבת ואשיל מתנה ע"מ להחזיר היא מתנה לשעתא וכ"ש מתנה זו שהיא בלא חזרה אם ירצה מ"מ יש לזכר מפני חלול השם אם ירגיש בדבר וגם שלא יקלו עמי הארץ בדבר :

ב עוד ילמדני אם ראוּבן הפקיד ביד שמעון וצא הישמעאלי להשיבו שיוליא מרשותו מה שאינו שלו אם יכול ליתנו לו בהיתר שבדין הוא צא לגבות ובר מחא אבר מחא מיעביט :

תשובה מה ששאלת ראוּבן שהפקיד ביד שמעון וצא הישמעאלי גובה המס להשיבו שיוליא מרשותו כל שאינו שלו. דע לך אם האדם מרגיש שיש ממון ראוּבן ביד שמעון ראוי להחזיר מאד בדבר מפני חלול השם ולא יתחלל שם שמים על ידו להליל ממון אחרים ואם אין חלול שמים בדבר דין זה כראשון ושלוש חבין אשר :

10 רב

הוה קא מצערא ליה דביתהו כי אמר לה עבידי לי *טלופחי עבדא ליה חימצי חימצי עבדא ליה טלופחי כי גדל חייא בריה אפיך לה אמר ליה איעליא לך אמך אמר ליה אנא הוא דקא אפיכנא לה אמר ליה היינו דקא אמרי אינשי דנפיק מינך טעמא מלפך את לא תעביד הכי *שנאמר ללמדו לשונם דבר שקר העוה וגו'

חימצי. מין

קטנית: אפיך לה. היה אומר האב לננו אמור לאמן לעשות עדשים והוא אומר לה עשי חימצי והיא עושה עדשים: טעמא מלפך. פעמים שהנן מתמים את אביו אני היה לי לעשות קוני(ס): אבל אתה. דבר שקר הוא וכתיב למדו לשונם דבר שקר:

11 א"ר אילעא משום ר' יהודה בר שמעון (ס"ה ע"ב) מותר לשנות בדברי שלום, שנא' (בראשית נ, י"ז) כה תאמרו ליוסף וגו', ר' נתן אמר, מצוה, שנאמר (ש"א ט"ז, ב) ויאמר שמואל איך אלך וגו', ויאמר עגלת בקר תקח בידך וגו'. ונראה, דוקא דבר שהוא באקראי, אבל שליחות שהוא בק אביו לאמו לא ישנה, אפי' במשנה משום שלום, כמו שמצינו בהאי פירקא (ס"ג ע"א) שהקפיד רב על חייה בריה. וא"ל, את לא תעבוד עובדא כו', והיינו דא"ל האי קרא (ירמיה ט, ד) למדו לשונם דבר שקר וגו', כלומר, שהקפיד שלא ילמדו לשונם בכך.

¹³ וּבְכָל אֱלוֹהֵי הַתִּירוֹת חֲכָמִים לְשָׁנוֹת,
אִם יוּכַל לַעֲשׂוֹת שְׁלֵא יִשְׁקַר הוּא יוֹתֵר מִמֶּה שִׁישְׁקַר,
כְּגוֹן אִם שׁוֹאֲלִין לוֹ: יִדְעַ אֶתָּה מִסְכָּתָא פְּלוֹנִית? יָשִׁיב: וְכִי
אֶתָּה סְבוּר שְׁאֲנִי יוֹדֵעַ? וְאִם יוּכַל לְסַלֵּק הַשׁוֹאֵל בְּעֵינָיו
שְׁלֵא יִשְׁקַר הוּא טוֹב מְאֹד.

¹⁴ *כִּשּׁוּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגְנַח
לְשׁוּר שֶׁל כְּנַעֲנֵי פְטוּר *¹⁴ וְשֶׁל כְּנַעֲנֵי שֶׁנִּגְנַח
לְשׁוּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין תָּם בֵּין מוֹעֵד מִשְׁלָם
נֹק שְׁלָם *:

ת"ד

וְכִּבְר שְׁלַחַה מַלְכוּת רוֹמֵי שְׁנֵי סַרְדִּיוֹמוֹת אֵצֶל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמַדוּנוֹ תוֹרַתְכֶם
קָרָא וְשָׁנָה וְשִׁלְשׁוּ בְשַׁעַת פְּטוּרְתָן אִמְרוּ לָהֶם דְּקִדְקֵנוּ בְּכָל תוֹרַתְכֶם וְאִמַּת
הוּא חֵיץ מְדַבֵּר זֶה שְׁאֵתָם אוֹמְרִים שׁוּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגְנַח שׁוּר שֶׁל כְּנַעֲנֵי פְטוּר
שֶׁל כְּנַעֲנֵי שֶׁנִּגְנַח שׁוּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין תָּם בֵּין מוֹעֵד מִשְׁלָם נֹק שְׁלָם מִמִּינֵי אִי
רַעְדוּ דוֹקָא אֲפִילוּ דְכְנַעֲנֵי כִי נִגְנַח דִּישְׂרָאֵל לִיפְטֹר וְאִי רַעְדוּ לֹאוּ דוֹקָא אֲפִילוּ
דִּישְׂרָאֵל כִּי נִגְנַח דְכְנַעֲנֵי לְחַיִּיב וְדַבֵּר זֶה אִין אֲנוּ מוֹדִיעִים אוֹתוֹ לְמַלְכוּת

מוֹן מְדַבֵּר וּס . וְהִסּ לֹא

נִיל לְכֵס טַעְמוֹ שֶׁל דְּבַר טִיבָא מְמוּנָה
שֶׁל כְּנַעֲנֵי בְחֻזְקָת הַפְּקָר מִפְּנֵי
הַסְכָּנָה:

¹⁵ גַּם שְׁמַעֲיָן מֵהָאִי בְרִייתָא דְאֶסוּר לְשָׁנוֹת דְּבַרֵי תוֹרָה, אִף כִּי
הַסְכָּנָה. וְחַיִּיב לְמַסוּר עֲצֻמוֹ עֲלֶיהָ, דְּלִפִּי חַד שִׁינְיֵי דְתוֹ
(ד"ה קְרָא) שְׁמַלְכוּת הַרְשָׁעָה גוֹרָה עֲלֵיהֶם. וְלִמָּה לֹא יִירָאוּ
חֲכָמִים שְׁתַּעֲלִיל מַלְכוּת הַרְשָׁעָה עֲלֵיהֶם. הֲלֹא לֹא תִמְצָא דְבַר
קֶשֶׁה כֹּזֵה לּוֹמֵר בְּפָנֵי הָאוֹמוֹת שְׁאֵנְחָנוּ פְטוּרִין מֵהִיזְיוֹן, וְהֵם
חַיִּיבִים. וְכִי לֹא הִיָּה רֵאוּי לְחוּשׁ ח"ו לְכַמָּה שְׁמֵדוֹת וְחוֹרְבוֹת
דְּלִיפּוֹק מִינֵיהּ. בְּפֹרֵט מַלְכוּת הַרְשָׁעָה, שְׁכַל מַחֲשַׁבְתָּם רַק
לְהַתְגַּלְל וְלְהַתְנַפֵּל עַל שׁוֹנְאֵינוּ. וְא"כ הִיָּה לָהֶם לְשָׁנוֹת, אוֹ
שְׁנִיָּהִם חַיִּיבִים, אוֹ שְׁנִיָּהִם פְטוּרִין. אֲלֵא ש"מ שְׁמַחֲוִיבִים אֲנוּ
לְמַסוּר עַל קִירוֹשׁ הַשֵּׁם. וְאִם ח"ו יִשְׁנָה הַדִּין הוּא כְּכּוֹפֵר
בְּתוֹרַת מֹשֶׁה. וּמִסְתַּמָּא אִיירִי כְּגוֹן שֶׁהַשְּׂרִים שְׁאֵלוּ בְּפֹרְטִים עַל
כָּל דִּין וְדִין, שׁוּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגְנַח לְשֶׁל נְכָרִי, וְשֶׁל נְכָרִי
שֶׁנִּגְנַח לְשֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְעַל כֵּן הִשְׁיִבּוּ הָאִמַּת עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם. כִּי
לֹא הִיָּה יוֹכֵלֵת בִּידֵם לְשַׁמֵּט אֶת עֲצֻמָּם מִדִּין זֶה.

¹⁶ הוּא דְנִחֻזַּת קְמִיָּה דְרַבְּהָ וְאִמַּר אֶתָּה חֲסַת עַל קָן צַפּוּר אֶתָּה חוּס עֲלֵינוּ אִמַּר רַבְּהָ
כַּמָּה יָדַע הָאִי צוּרְבָא מְרַבְּנָן לְרַצְוִי לְמַרְיָה א"ל אֲבִי וְהָא מִשְׁתַּקֵּין אוֹתוֹ תַּנְן *וְרַבְּהָ נִמְי לְחַרְדוּדִי לְאֲבִי הוּא
דְּבַעֲי

¹⁷ ת"ד מְעַשָּׂה בְּאִשָּׁה אֶתָּה שְׁבֹאֵת
לְפָנֵי ר"ע אִמַּרְהָ לוֹ ר' נִבְעַלְתִּי בְּתוֹךְ שְׁלֹשׁ
שָׁנִים מָה אֲנִי לְכַהֲנֹנָה אִמַּר לָהּ כִּישְׂרָה אֵת
לְכַהֲנֹנָה אִמַּרְהָ לוֹ רַבִּי אֲמַשּׁוּל לָךְ מִשְׁלָ לְמָה
הִדְבַּר דּוֹמָה לְחִינּוֹק שְׁטַמְנוּלוֹ אֲצַבְעוּ בְּרַבֵּשׁ
פַּעַם רֵאוּשׁוֹנָה וְשְׁנִיָּה גוֹעַר *כֵּה שְׁלִישִׁית מִצְצָה אִמַּר לָהּ אִם כֵּן פְּסוּלָה אֵת
לְכַהֲנֹנָה *רָאָה הַתְּלִמִּידִים מִסְתַּכְלִים זֶה בּוֹה אִמַּר לָהֶם לְמָה הִדְבַּר קֶשֶׁה
בְּעֵינֵיכֶם * [אִמְרוּ לִיה] כֵּשֶׁ שְׁכַל הַתּוֹרָה הִלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי כִּךְ פְּחוּתָה מִכַּת
שְׁלֹשׁ שָׁנִים כִּשְׂרָה לְכַהֲנֹנָה הִלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי וְאִף רַבִּי עֻקְבָא לֹא אִמַּרְהָ
אֲלֵא *לְחַדָּד בַּה אֵת הַתְּלִמִּידִים:

¹⁸ *אִם בְּקֶשֶׁת לִיחַנֵּק הִיתְלָה בְּאִילָן גְּדוּל

19. אס שמע

דין ונראה לו שהלכה כך מותר לאמרו בשם אדם גדול כי היכי דליקבלי מיניה
[עירונין דף כ"א ופסחים דף ק"ב] ובסוף מסכת כלה איתא האומר דבר
בשם חכם שלא גמרו ממנו גורם לשכינה שחשלק וכו"ה דברכות דף ק"א ע"ש
בתר"י וי"ט.

אס שמע דין כו' עירונין דף כ"א
ופסחים דף ק"ב כ"ל : וכו"ה דברכות דף ק"א וע"ש בתר"י ר"ל דבגמרא אית' הלשון האומר דבר שלא שמע
מפי רבו גורם לשכינה שחשלק מישראל והיה א"ל שלא יאמר דין מדעת עצמו כ"א מה שקיבל מפי רבו
וכאשר התנהג ר' אליעזר שלא אמר מעול' דבר שלא שמע מפי רבו כדאי' בטובי' ואף שפי' זה ודאי אינו אמת .
ניהו דר"ל התנהג כן ממדות חסידות ואיך יאמרו ע"ז שגורם לשכינה כו' והלא רוב התנאים והאמוראים לא
התנהגו כן. וכימי' לוי למ"א לזיין לעיין בתר"י שהי' כי להדי' וז"ל שלא שמע ממנו ואומר אותו משמו כ"ל .
אולם הרמב"ם והסור בחבו ולא יאמר דבר שלא שמע מפי רבו עד שיזכיר שם אומריו ופי' הרב"י משום דסתם
כל מה שהלמיר אומר טובים השומעים שמרבו שמעו (והיינו דוק' ביניהם אבל בזמינו כל מה שאומרים סתם
הוא בשם עצמו וא"כ בזה"ל אס שמע דבר מרבו אסור לאומרם סתם כ"כ ש"ך בי"ד סי' רמ"ב ס"ק מ"ג)
ואס לא שמעו מפיו זריך להודיע מפי מי שמעו וכי' בס' לחם חמודי' פי' תפלה השחר ס"ק ק"ד שאפשר שיש
לפקפק על הדבר ההו' ונמנ' טרבו מתבגי' על ידו וסיים הלי' ומפי' כן לא הקפידו ואמרו' פי' ע"פ דף ק"ב
אס בקש' להחנק יתלה באילן גדול עכ"ל ואפשר שכונתו כיון דהטעם שמהל יפקפקו בדבר והי' בגאי' לרבו א"כ
אס יודע שהדבר הוא דבר ברור ואין בו לפקפק ודאי מי שידע ברבו שאינו מקפיד בכזה אס כונתו לש"ש
כ"ה דלקבלן מיני' מותר וכו"ה מיירי כפ' ע"פ: